

ROZERWAĆ SIĘ (26) *vb pf*

rozerwać się (26), [**rozdrwać się**].

się (19), się (7).

Wszystkie samogłoski jasne.

inf rozerwać się (3). ◇ *fut 3 sg* rozerwie się (5). ◇ *2 pl* rozerwiecie się (1). ◇ *3 pl* rozerwą się (2). ◇ *praet 3 sg f* rozerwała się (3). *n* rozerwało się (3). ◇ *3 pl m pers* rozerwali się (6). *subst* rozerwały się (2), [**rozdrwałya. rozdrwali się**]. ◇ *con 3 sg m* by się rozerwał (1). ◇ [**part praet act** rozerw(a)wszy się.]

Sł stp brak, Cn s.v. rozróżnili się, Linde XVI (dwa z niżej notowanych przykładów) oraz XVIII w. s.v. rozerwać.

1. *Przestać być całością, utracić jedność, podzielić się na części; dividi Vulg, PolAnt; scindi PolAnt, Cn; rumpi, solvi Vulg; distrahi Cn (25) :*

a. *O całości fizycznej (6) : FalZioł V 10; Powrozek ze trzech promyków niełatwie się rozerwie. Leop Eccle 4/12; BibRadz Ex 39/23.*

Zwrot: »na dwoje się rozerwać« (1): Zálłona téż kościelná [...] / w ten czas [śmierci Jezusa] na dwoie się rozerwała [velum templi scissum est in duas partes Vulg Matth 27/51] OpecŻyw 149.

Przen (1) : pewienem ia tego / że nieuchronne ięft moje z tym obłudnym światem rozłączenie: y miłterny ten á ofobliwym kuńsztem íprawiony związek ciáła mego w rychle się rozerwie LatHar 638.

α. *O szyku wojskowym (1) : Turcy ktorzy iuż byli wiele korzyści w kráiu Szczodrzeńkim nábráli / obaczywłzy lud Skánderbegow [...] / rozerwáli się BielKron 258.*

β. [*O ranach: A przed czieskoscia cziała sswietego [Jezusa wiszącego na krzyżu] wssidki rany ssa ssye odtworzily y rozdrwali SprChęd 91.]*

b. *O jedności polityczno-terytorialnej (8) : [Laktancjusz o sądnym dniu:] Potym się krolestwá rozerwą / oliędzye światu mężow mocnych BielKron 136; SkarJedn 205; Ziemie y księstwá wielkie ktore się z koroną ziednoczyły / y w iedno ciáło zrośły / odpádną / y rozerwać się dla wálzey niezgody muśzą. SkarKazSej 42; [JanWróz 41 (Linde s.v. rozerwać)].*

rozerwać się od czego (1): A od tego czáfu rozerwála się Gallia od Germániey / ktorzy pirwey w iedności byli. BielKron 171v.

rozerwać się na co (3): Y wczynię ínich [synów Izraela] ieden narod [...]: á nie będą więcej dwiema narody / áni się więcej rozerwą ná dwoie krolethwa. Leop Ez 37/22; Trwáło to páńftwo [Babilon i Chaldea] przy tych ziemiách lat 1234. także się potym rozerwáło ná Bábilonią / Medią / Perfyą BielKron 268. Cf »na dwie części rozerwać się«.

Zwroty: »rozerwać się na cztery wiatry« (1): Ale powstanie krol mocny y będzie pánował mocą wielką [...]. A gdy ítanie będzie krolestwo iego ítárte / y rozerwie się ná cztery wiatry niebiekie [dividetur in quattuor ventos caeli] Leop Dan 11/18.

»na dwie części rozerwać się« (1): [Turcja podbiła Węgry] W ten czas / gdy się koroná ná dwie części rozerwála OrzJan 28.

c. *O jedności społecznej (6) : [mówi Canigius do swych synów:] poki w ípolecznosci będziecie / poty was nieprzyaciel nieprzełomi żadny / ále gdy się rozerwiecie po iednemu was przełomią BielKron 438v.*

Frazy: »rozerwało się zgromadzenie« = *soluta est multitudo Vulg (2)*: wnet się wżczyły nieśnałki między Faryzeufzmi y Sáduceufzmi/ y także się rozerwało ono zgromádzenie [*divisa est multitudo*]. *BibRadz Act 23/7; WujNT Act 23/7.*

»rozerwie się zjednoczenie« (1): Bo ieli się tak wdamy ná to/ iż káždy dla swego pożytku będzie łupił y gwałtem rozbiiał drugiego: tu się iuż tym sposobem musi rozerwać przyrodzone ziednoczenie y ztowárzyzenie ludzkie. *KlonWor **3v.*

α. *Rozejść się w różne strony, obrac różne miejsca zamieszkania (2)* : [niektorzy bracia litewscy [...]. osiedli w Małej Polsce w nowym miasteczku Rakowie. [...] a wszakże się rychło potem rozerwawszy rozjachali. *BudDzieciokrzczeń 108.*]

rozerwać się dokąd (2): A gdy się [Litwini] rozerwáli/ iedni do Prus/ drudzy w polá/ ktore zowiemy Połowcy/ iuż ie było śnadnie Rufi przełomić. *BielKron 358v [idem] StryjKron 46.*

β. [*Poróżnić się, stać się niezgodnym*: Rozerwą się [Egipcjanie] i żadnej przyjaźni ani miłości nie będzie między nimi *PismaPolit 291.*

rozerwać się przeciwko komu: Rozerwą się óciec przeciwko synowi/ á syn przeciwko oycu swemu *LeopLuc 12/53 (Linde s.v. rozerwać).*]

d. *O wierze i Kościele: ulec rozłamowi (5)* : A thák łácno [Mahomet] tym k sobie ludzi mógł przywieść/ gdy się łámi náłzy [tj. chrześcijanie] rozerwáli. *BielKron 165; SkarŻyw 337; Iedność obiecał Chrístus: w iedność się krolowie zebráli/ nie przez sekty się rozerwáli. WujNT 104.*

rozerwać się na co (2): *WujJud 132v*; A naprzód kościoły wchodnie od tego mieýcá y páłterzá [tj. Rzymu i papieża] [...] odpádły/ ná wiele się sekt rozerwały *SkarKaz 40a.*

Szereg:»roziękać się i rozerwać« (1): iáko się ná rozliczne sekty łámi [heretycy] rozsiękali y rozerwáli? *WujJud 132v.*

2. *Doznać zamętu myślowego, może obłądu (1)* : Y rozerwie się duch Egipthłki [*evacuabitur spiritus Aegypti*] we wnętrnościách iego [tj. Egiptu]/ á rádę iego stręcę *Leop Is 19/3.*

3. [*Zostać niezrealizowanym, nie dojść do skutku*: Jako mi W(asza) M(iłość) pisał o zjachaniu niektórych panow do Kowna, byłoby *maximum necessarium*, aby pod tym korunnym sejmem ten ich zjazd był rozerwan, wszakoż jeśli się rozerwać nie będzie mógł, tedy [...] *ListyPol III 1550/3.*]

Synonimy: *roztargnąć się; 3. rozproć się.*

Formacje współrdzenne cf RWAĆ.

Cf ROZERWANIE, ROZERWANY